

דגם תשובות – בית, חינוך ומשפחה – שאלון לעולים חדשים, מס' 005374, חורף תשפ"ב

הערה למעריך: הכתוב בסוגריים מרובעים אינו מחייב את הנבחן.

פרק ראשון

על הנבחן לענות על ארבע מן השאלות 1-5.

1. יצר ויצירה

- א.** הפסד של קדושת החיבור שבין איש לאשתו. אָן: הפסד של הקדושה המיוחדת שנתן הקב"ה במגע שבין איש לאשתו (עמ' 40).
- ב.** (1) איסור על איש ואישה שאינם נשואים זה לזה להיות במקום שבו אנשים אחרים אינם באים אליו ואינם יכולים לראותם.
- [הערה למעריך: על התלמיד להתייחס הן לעובדה שהאיש והאישה אינם נשואים זה לזה הן למקום שבו הם נמצאים].
- (2) "פתח פתוח" – כאשר הדלת פתוחה לרשות הרבים. אָן: כאשר החלון פתוח לרשות הרבים ואפשר לראות מהחלון את הנעשה בחדר. סיבת ההיתר: האיש והאישה יחששו לעבור עבירה מחשש שמישהו ייכנס לחדר או יראה אותם דרך החלון.
- "בעלה בעיר" – כאשר בעלה של האישה נמצא באזור. סיבת ההיתר: האישה תחשוש לעבור עבירה מחשש שבעלה יגיע.
- "שומר" – כאשר נמצא עם האיש והאישה ילד או ילדה מעל גיל חמש. סיבת ההיתר: ילדים אינם שומרים סוד, והאיש והאישה יתביישו לעבור עבירה בנוכחותם.
- [הערה למעריך: על התלמיד להסביר שני מקרים ואת סיבת ההיתר בהם].
- (עמ' 41-43)

2. מתי להינשא?

- א.** – בימינו, מרבית הצעירים אינם כשירים לנישואין בגיל שמונה עשרה. חסרות להם בגרות רגשית ואחריות לנהל משפחה. [בעבר, נערים היו שותפים מלאים בכלכלת הבית ולכן תהליכי ההתבגרות הנפשית היו מואצים].
- בימינו, רמת הציפיות הרגשיות ההדדיות של בני הזוג הרבה יותר גבוהה מבעבר.
- [הערה למעריך: על התלמיד להסביר גורם אַחד].
- (עמ' 58-59)
- ב.** (1) – רגילות המחשבה מביאה לידי עבירה.
- הרהור תלוי בלב. בלב נמצאת הנפש, וטומאת הנפש קשה יותר מן העבירה עצמה כי העושה עבירה אין מחשבתו טרודה כל כך.
- [הערה למעריך: על התלמיד להסביר טעם אַחד].
- (2) במסגרת ההחלטה מתי להינשא צריך לקחת בחשבון את הרהורי העבירה. הרהורי העבירה משפיעים על ההחלטה להינשא בגיל מוקדם, אבל אסור שהרהורי העבירה יהיו השיקול היחיד לנישואין בגיל מוקדם.
- (עמ' 62-63)
- ג.** המשל: אילנות גדלים במרחק כדי שהשורשים והענפים של אילן אחד לא יפריעו לשורשים ולענפים של אילן אחר. לאחר שכל אילן גדל ונתן פרי אפשר לקטוף מכל אילן את פריו הבשל ולעשות מהפירות מרקחת. הנמשל: נער ונערה צריכים לגדול במרחק זה מזה ולפתח את האישיות שלהם באופן עצמאי. רק לאחר שיגיעו למוכנות ולבשלות יקימו את ביתם יחד.
- (עמ' 63-64)

3. קידושין ונישואין

- א. (1)** – חדר המיועד לחתן ולכלה.
 – יציאת בתולה בהינומה. אן: החתן מכסה את כלתו בהינומה.
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב הסבר אחד.]
 (עמ' 77)
- (2)** – פני החתן והכלה בכיוון ירושלים.
 – נותנים אפר מקלה על ראש החתן על מקום תפילין של ראש.
 – שוברים כוס והחתן אומר "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני..."
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שני מנהגים.]
 (עמ' 78; 80)
- ב. (1)** לפי מנהג קהילות אשכנז, חדר ייחוד הוא חדר נעול שבו נמצאים החתן והכלה במשך מספר דקות [ועדים ממתנינים מספר דקות סמוך לדלת]. החתן והכלה הולכים לחדר ייחוד לאחר גמר סדר החופה (עמ' 78; 80).
(2) – מניין אנשים
 – נוכחות של אדם שלא השתתף בחתונה או בסעודת "שבע ברכות" קודמת של אותו זוג ["פנים חדשות"].
 (עמ' 79)

4. בניית הבית

- א. (1)** אין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו.
(2) – השגה של דבר נכסף.
 – זכות העומדת לאדם.
 – זיכוך ועידון.
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב פירוש אחד.]
 (עמ' 100–101)
- ב.** – אלימות נפשית (מילולית) – בן זוג אחד מזלזל בדברי בן הזוג האחר.
 – אלימות מינית – הבעל בא על אשתו בעל כורחה.
 – אלימות כלכלית – הבעל אינו מפרנס את אשתו, או נותן לה בקמצנות.
 [למעריך: על התלמיד לציין שני סוגים ולכתוב דוגמה אחת לכל סוג. לקבל דוגמאות מתאימות אחרות.]
 (עמ' 113–114)

5. חובות ביחסי הורים וילדים

- א. (1)** כיבוד אב ואם – מאכיל, משקה, מלביש, מכסה, מכניס, מוציא.
 מורא אב ואם – לא יעמוד במקום המיוחד להם, לא ישב במקום המיוחד להם, לא יסתור את דבריהם, לא יכריע את דבריהם בפניהם, לא יקראם בשמם.
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב דוגמה אחת למצוות כיבוד אב ואם ודוגמה אחת למצוות מורא אב ואם.]
(2) ראוי לאדם לגמול חסד למי שעשה עימו טובה, וההורים הביאוהו לעולם והשקיעו בגידולו.
 (עמ' 164–165)
- ב.** עיקר החינוך הוא בקיום מצוות בנוכחות הילדים, והם לומדים לעשות כן כשיגדלו (עמ' 173).
- ג. (1)** חינוך באמצעות אלימות כלפי ילדים.
(2) חינוך מתוך אהבה, חיבה, קרבה, סבלנות וסובלנות כלפי ילדים, מאור פנים, לימוד והסברה ["שמאל דוחה וימין מקרבת" מתוך מגמה חינוכית].
 (עמ' 175–176)

פרק שני

על הנבחן לענות על שלוש מן השאלות 6-10.

6. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א.** ההתחייבות הממונית שבכתובה תגרום לאיש לא לגרש את אשתו בפזיזות ובלי שיקול דעת (עמ' 91).
- ב.** (1) בתולה – מאתיים זוז. אלמנה – מאה זוז.
(2) לבתולה נותנים מאתיים זוז כי זה סכום שיספיק לה לשנה. אבל לאלמנה נותנים מאה זוז כי יש לה כבר בסיס כלכלי מנישואיה הקודמים.
(עמ' 92)
- ג.** חלוקה שווה (עמ' 93).

7. מצוות עונה

- א.** (1) קשר פיזי בין איש לאשתו. אן: חיי אישות בין בני זוג.
(2) אמצעי לקיום מצוות פרייה ורבייה וקשר היוצר ומאפשר חיבור עמוק בין בני זוג.
(עמ' 118)
- ב.** החיבור של זכר ונקבה אצל בעלי החיים אינו מחייב אלא אירוע מזדמן, והחיבור בין איש לאשתו ממשיך ומחייב (עמ' 120).

8. טומאה וטהרה

- א.** החומרה: כל אישה שרואה טיפת דם קטנה נוהגת כמו זבה וסופרת שבעה ימים נקיים. הטעם: בשל צרות הגלות חששו לטעות בין ימי נידה לימי זיבה.
(עמ' 128)
- ב.** האישה סופרת שבעה ימים רצופים אחרי הפסק הטהרה שבהם היא נקייה מדם, וצריכה בימים אלה לבדוק [בבוקר וסמוך לשקיעת החמה] שאין לה דימום (עמ' 133-134).
- ג.** חשיבות "שאלת רב" לרב שמכיר את בני הזוג: רב שמכיר את בני הזוג היכרות קרובה יביא בחשבון בתשובתו את אופיים של בני הזוג ואת דרך ביטויים (עמ' 139).

9. כיסוי ראש

- א.** (1) דת משה – צו התורה. דת יהודית – צו שמקורו בדברי חכמים.
(2) על פי דת משה, נדרש כיסוי ראש מסוים, כגון: כובע קטן, מטפחת צרה, מטפחת רשת. על פי דת יהודית, נדרש כיסוי ראש מלא.
(עמ' 143-144)
- ב.** הדין אינו תלוי במנהג המקום, וכל אישה נשואה חייבת לכסות את ראשה (עמ' 144).

10. שאלות קצרות

- על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.
- א.** אליעזר עבד אברהם בדק את מידותיה הטובות של רבקה ואת התאמתה להיות כלה ליצחק, הגדל במשפחה גומלת חסדים.
לומדים מכך שכל אחד מבני הזוג צריך לבדוק את התכונות והמידות הטובות של בן הזוג האחר, וכן את ההתאמה ביניהם.
(עמ' 15-17)
- ב.** (1) רבי יהודה החסיד השווה את גרימת הבושה לאחר לרצח.
(2) רמזו לנשי רעיהם רמיזות של ניאוף. אן: הגביהו את קולם כדי שהנשים ישמעו אותם ויתעורר יצרן אליהם.
(עמ' 46-47)
- ג.** שמה של הבדיקה הראשונה הוא "הפסק טהרה", ומטרתה לוודא שהדימום פסק [בעקבות בדיקה זו האישה עוברת מחזקת רואה דם לחזקת נקייה] (עמ' 133).

פרק שלישי

על הנבחן לענות על שלוש מן השאלות 11–15.

11. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א.** ההתחייבות הממונית שבכתובה תגרום לאיש לא לגרש את אשתו בפזיזות ובלי שיקול דעת (עמ' 91).
- ב.** (1) בתולה – מאתיים זוז. אלמנה – מאה זוז.
(2) לבתולה נותנים מאתיים זוז כי זה סכום שיספיק לה למשך שנה. אבל לאלמנה נותנים מאה זוז כי יש לה כבר בסיס כלכלי מנישואיה הקודמים.
(עמ' 92)
- ג.** חלוקה שווה (עמ' 93).

12. התנהלותה של משפחה

- א.** (1) בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות בשל תנאים הלכתיים שלא מצוי שיתקיימו כולם יחד.
(2) – יש לבן גם אב וגם אם.
– גם האב וגם האם הפעילו על הבן את השפעתם המחנכת.
– האב והאם מדברים בקול אחד.
– האב והאם עומדים מול הבן באותה מידה של כבוד ראש וכבוד.
– יש בין האב והאם אחדות דעים ורצון משותף.
[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שני תנאים.]
(עמ' 185)
- ב.** לקבוע זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה. אן: צריך לקבוע זמן קבוע ללימוד תורה שלא יעבירונו אף אם הוא סבור להרוויח הרבה (עמ' 186).

13. קרבה בין האיש לאישה

- א.** (1) קשר פיזי בין איש לאשתו. אן: חיי אישות בין בני זוג.
(2) אמצעי לקיום מצוות פרייה ורבייה וקשר היוצר ומאפשר חיבור עמוק בין בני זוג.
(עמ' 198)
- ב.** החיבור של זכר ונקבה אצל בעלי החיים אינו מחייב אלא אירוע מזדמן, והחיבור בין איש לאשתו ממשיך ומחייב (עמ' 200).

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א.** החומרה: כל אישה שרואה טיפת דם קטנה נוהגת כמו זבה וסופרת שבעה ימים נקיים. הטעם: בשל צרות הגלות חששו לטעות בין ימי נידה לימי זיבה.
(עמ' 207)
- ב.** ימים אלה הם ימים של צער כי האישה פורשת מבעלה ולכן הם נקראים "ימים רבים" (עמ' 209).
- ג.** האישה סופרת שבעה ימים רצופים אחרי הפסק הטהרה שבהם היא נקייה מדם, וצריכה בימים אלה לבדוק שאין לה דימום (עמ' 212).

15. שאלות קצרות

על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. אליעזר עבד אברהם בדק את מידותיה הטובות של רבקה ואת התאמתה להיות כלה ליצחק, הגדל במשפחה גומלת חסדים.

לומדים מכך שכל אחד מבני הזוג צריך לבדוק את התכונות והמידות הטובות של בן הזוג האחר, וכן את ההתאמה ביניהם.

(עמ' 15-17)

ב. (1) רבי יהודה החסיד השווה את גרימת הבושה לאחר לרצח.

(2) רמזו לנשי רעיהם רמיזות של ניאוף. א: הגביהו את קולם כדי שהנשים ישמעו אותם ויתעורר יצרן אליהם.

(עמ' 46-47)

ג. שמה של הבדיקה הראשונה הוא "הפסק טהרה", ומטרתה לוודא שהדימום פסק [בעקבות בדיקה זו האישה עוברת מחזקת רואה דם לחזקת נקייה] (עמ' 212).